

wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02150 ESPOO

NUOLIVAARAN TUULIPUISTO, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA, KEMIJÄRVI JA SALLA

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke Nuolivaaran tuulipuisto

Hankkeesta vastaava wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02150 ESPOO

Yhteyshenkilö: Aki Hassinen (040 195 0334)
sähköpostiosoite: a.hassinen(at)wpd.fi

YVA-konsultti Sito Oy
Lekatie 6
90140 OULU

Yhteyshenkilö: Saara-Kaisa Konttori (020 747 6705)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)sito.fi

Yhteysviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Leena Ruokanen (puh. 0295 037513)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-menettelyä sovelletaan hankkeisiin, joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpaneminen edellyttää arviointia taikka joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 6 §:n mukaisesti tuulivoimahankkeisiin on 1.6.2011 lähtien sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään kymmenen kappaletta tai kokonaisteho on vähintään 30 megawattia. Nuolivaaran tuulipuisto on tällainen hanke.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan hankkeen välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella, jos hankkeella on todennäköisesti toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ilmeneviä merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin ja etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma), joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointimenettelyn ensimmäinen vaihe päättyy yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antamaan lausuntoon. Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus), jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista. YVA-menettely päättyy yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antamaan lausuntoon.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin päätösasiakirjoihin ja lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

wpd Finland Oy suunnittelee tuulipuiston rakentamista Iso-Nuolivaaraan, Kuninkaankuusikkoon ja Pahavaaraan Kemijärven kaupungin ja Sallan kunnan alueilla. Hankealue sijaitsee noin 25 km Kemijärven keskustasta koilliseen ja on 30 km etäisyydellä Sallan ja Pelkosenniemen kuntakeskuksista metsäisellä vaara-alueella. Tuulipuistoalueen maa-alueet ovat Kemijärven yhteismetsän tai Metsähallituksen omistuksessa. Hankealueen pinta-ala on noin 1100 ha.

Hanke koostuu enintään 17 tuulivoimalasta, joiden yksikköteho on 3–5 MW. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 230 metriä. Alueelle rakennetaan tarvittavat yhdystiet, voimaloiden väliset huoltotiet, maakaapelointi voimaloiden välille ja sähköasema. Sähköasemalta rakennetaan uusi 110 kV voimajohto uudelle sähköasemalle, joka voi sijoittua Kemijärven Vuostimoon, Kemijärven Outovaaraan tai Sallan Kursuun. Sähkönsiirto ja liittyminen tapahtuu Koillis-Lapin sähköverkkoon.

0-vaihtoehto (VE 0): Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto 1 (VE 1): Alueelle rakennetaan enintään 17 tuulivoimalaa. Tuulipuiston kokonaisteho 51-85 MW (voimalan roottorin halkaisija 126 m).

Vaihtoehto 2 (VE 2): Alueelle rakennetaan enintään 15 tuulivoimalaa. Tuulipuiston kokonaisteho 45-75 MW (voimalan roottorin halkaisija 131 m).

Sähkösiirron vaihtoehto A (VE A): Voimajohto sijoittuu Hirvas–Nuolen lounaispuolelle, suuntautuen Honkamaan ja Jupuravaaran eteläpuolitse kohti Pirttivaaraa Kemijoen länsipuolelle, jossa voimajohto yhdistyy olemassa olevalle 110 kV johtoalueelle. Reitin pituus on noin 22 km.

Vaihtoehto B (VE B): Voimajohto sijoittuu Iso Nälkämävaaran ja Keski-vaaran länsirinteelle. Linjaus yhdistyy olemassa olevaan 110 kV johtoalueeseen Outojärven ja kunnanrajan välistä. Reitin pituus on noin 16 km.

Vaihtoehto C (VE C): Voimajohto sijoittuu Pahavaaran ja Kuninkaankuusikon väliin. Arovaaran eteläpuolella linjaus sijoittuu Tuurajärven pohjoispuolelle. Sahanperän pohjoispuolella linjaus yhtyy olemassa olevalle 2 x 20 kV voimajohtoalueelle, myötäillen sitä Kursunjärven itäpuolelta Kursun sähköasemalle. Reitin pituus on noin 18 km.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

wpd Finland Oy on toimittanut 25.6.2015 Nuolivaaran tuulipuisto -hankkeen YVA-ohjelman Lapin ELY-keskukseen. Arviointiohjelman nähtävillä oloa koskeva kuulutus on julkaistu 8.7.2015 Lapin Kansassa sekä Koti-Lappi -lehdessä. Kuulutus on asetettu nähtäville Kemijärven kaupungin sekä Sallan ja Pelkosenniemen kunnanvirastoihin, Lapin ELY-keskukseen sekä sähköisesti internettiin osoitteeseen <http://www.ymparisto.fi/asiointi>, luvat ja ympäristövaikutusten arviointi>ympäristövaikutusten arviointi>YVA-hankkeet>nuolivaarantuulivoimaYVA 8.7.2015 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Virallinen nähtävilläoloaika oli 8.7.-21.8.2015, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen. Edellä mainittujen kuulutuspaikkojen lisäksi arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Kemijärven kaupunginkirjastossa sekä Sallan ja Pelkosenniemen kunnankirjastossa.

Hankkeen arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuudet 12.8. Kemijärven kaupungintalon valtuustosalissa ja 13. 8. Sallan Rajakievarissa. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin edellä mainitussa kuulutuksessa.

Yleisötilaisuuksissa esille nousivat seuraavat kysymykset. Osallistujat antoivat lisäksi YVA-konsultin keräämää hanke- ja vaikutusalueelle kohdistuvaa karttapalautetta. Kemijärven yleisötilaisuuteen osallistuneista noin puolet oli käynyt hankealueella viimeisen vuoden aikana ja kolme henkilöä asuu noin 2 km etäisyydellä voimaloista. Sallassa tilaisuuteen osallistuneista lähes jokainen paikallaolija on käynyt hankealueella. Noin kolme osallistujaa asuu 5 km säteellä hankealueesta ja suurin osa asuu Kursun kylällä.

-Riittääkö siirtolinjan kapasiteetti kahdelle käynnissä olevalle hankkeelle?

-Mihin asti syysmuuttotutkinta kestää?

-Onko pesimälinnustoa tutkittu? 1 km päässä hanhipoikue.

-Kemihaaran suo on väärä nimi Natura-alueelle.

-Mikä on turbiinien käyttöikä?

-Mikä on hankkeen hinta?

-Mikä on hankkeen rahoitusmalli?

-Muutama osallistuja kokee hankkeella olevan kielteisiä vaikutuksia.

Muutama kokee hankkeella olevan positiivisia vaikutuksia.

-Oletteko huomioineet korkeuseroja melumallinnuksissa?

- Asukas kommentoi, että meluaspektit ovat hyvin huomioitu, asukas on työskennellyt tuulivoiman parissa kymmeniä vuosia. Kannattaa hanketta.
- Onko ollut vastaavanlaisia tilanteita, että voimalat ovat vaaran päällä?
- Koiran haukunta kuuluu vaaralta toiselle vaaralle, mutta ei notkoon. Asukas on testannut.
- Jopa Nuolivaarassa seisova ihminen näkyy Pyhätunturille saakka. Miksi ei lavat näkyisi?
- Jos on märkä lapa ja auringonpaistetta, muodostuu säihkyvä pinta, joka välkkyy. Lentoestevalo näkyy myös. Olen herkkäuninen, on vaikea nukkua, jos välkkyy.
- Kuvasoitteita toivotaan Isohalmessa.
- Milloin tulee tarkemmat kartat minne sähkölinjat sijoittuvat jne? Suunnittelu etenee sitä mukaan kuin saadaan tietoa. Sähköyhtiön kanssa täytyy katsoa tarkemmin.
- Kuka rakentaa voimajohdot?
- Mikä on alin voimaloiden perustamiskorkeus?
- Asukas toteaa, että Nuolivaara on todella hyvä hanke verrattuna muihin hankkeisiin. Tässä toteutuu STM:n ehdot (ei alle 2 km asutuksesta). Yleisellä tasolla tv- ja radiot voidaan huomioida ja korjata. Asukas ihmettelee, että Portin hanke on mennyt läpi ilman yva-menettelyä, ihmettelee ELY-keskuksen toimintaa. Ei ole asukkaan mielestä logiikkaa. Asukkaan mielestä Nuolivaaran hanke pitäisi vapauttaa yva-menettelystä, että saadaan nopeasti voimalat rakennettua. Asukkaan mielestä on esimerkillinen hanke.
- Kuka rakentaa sähkölinjat?
- Miten kauas turbiini näkyy?
- Maksaako wpd korvauksia maanomistajille voimajohtoalueilta?
- Kursulaisten näkökulmasta eteläisin sähkönsiirtovaihtoehto olisi varmaankin paras.
- Keskusteltiin reittivaihtoehtoista ja teiden parantamisesta. Tien tulee olla n. 6 m leveä, jotta leveät kuljetukset mahtuvat kulkemaan. Teiden tulee olla lisäksi tarpeeksi vahvoja painavien osien kuljetusta varten.
- Seuraako tuleva tie tulevaa sähkönsiirtolinjaa?
- Sähkönsiirtovaihtoehto VE C on ainut vaihtoehto, joka sijoittuu asutuksen lähetyville.
- Tuulivoimalla on haittavaikutus porotaloudelle, millaisia korvauksia siitä annetaan?
- Onko wpd velvoitettu purkamaan laitteet pois?
- Onko mahdollista että sähkö vedetään maakaapelilla?
- Käsitelläänkö hankkeen myönteisiä vaikutuksia olleenkaan?
- Jos sähkölinja sijoittuu yksityisen maanomistajan maalle, joutuuko maanomistaja osallistumaan kaavoituksen kuluihin?
- Joutuuko asukas maksamaan kiinteistövero voimalinjan alueelta mikäli alue kaavoitetaan.
- Joutuuko asukas osallistumaan voimajohdon rakennusluvan kustannuksiin.
- Kun voimajohto on rakennettu ja lähettyville rakennetaan rakennus, joutuuko omistaja maksamaan veroa voimajohdosta?
- Minkä perusteiden mukaan määräytyy maanomistajille maksettavat korvaukset voimaloiden ja teiden alle jäävistä maista?
- Kuinka paljon voimalaa kohti maksetaan veronmaksajien rahaa vuodessa?

-Saadaanko laskelma vertailukustannuksista tuulisähkön ja vesivoiman eli Vuotoksen allasvoimalan taloudellisesta vertailusta? (esim. 10 v käytön ajalta)?

-Miten voimalat korvaavat ympäristölle, porotaloudelle, erä- ja metsätysseuroille, marjastajille ja vaikutusalueen asukkaille voimaloiden rakentamisesta, metelistä ja käytöstä tulevat haitat?

-Jos järvien viereen sijoittuu voimajohto, kuinka läheltä järviä se vie-dään? Jos joku haluaa rakentaa huvilan rantaan?

-Voimajohtojen kaapelointia tehdään ympäri maata, miksi ei tuulivoiman yhteydessä tehdä?

-Minkä takia tuulivoimaloita rakennetaan Lappiin, jossa sähkönkulutus on vähäistä ja vain meren läheisyydessä tuulee aina?

Lausuntopyynnöt

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiselostuksesta Kemijärven kaupungilta, Sallan ja Pelkosenniemen kunnilta, Lapin liitolta, Metsähallitus Lapin luontopalveluilta, Lapin aluehallintovirastolta, Museovirastolta, Lapin maakuntamuseolta, Puolustusvoimat 3. Logistiikkarykmentin Esikunnalta, Ilmavoimien esikunnalta, Lapin lennostolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, Ilmatieteen laitokselta, Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselta, Luonnonvarakeskuk-selta, Lapin pelastuslaitokselta, Fingrid Oyj:ltä, Digita Oy:ltä, Finavia Oy Rovaniemen lentoasemalta, Lapin luonnonsuojelupiiriltä, Lapin lintutie-teellinen yhdistys ry:ltä, Paliskuntain yhdistys ry:ltä, Hirvasniemen palis-kunnalta, Pyhä-Kallion paliskunnalta, Sallan paliskunnalta, Maatalous-tuottajain Lapin liitto MTK-Lappi ry:ltä, Kemijärven riistanhoitoyhdistyk-seltä, Sallan riistanhoitoyhdistykseltä, Kemijärven Metsänhoitoyhdistyk-seltä, Sallan Metsänhoitoyhdistykseltä, Kemijärven yhteismetsä ry:ltä, Koillis-Lapin Sähkö Oy:ltä, Sallan Aluelämpö Oy:ltä, Kemijärven yrittäjät ry:ltä, Sallan yrittäjät ry:ltä, Kemijärven matkailu ry:ltä, Matkalla Sallaan ry:ltä ja Pro Kemijärvi Oy:ltä.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausuntoja ovat antaneet seuraavat tahot. Alla esitetään lausuntoyhteen-vedot.

Kemijärven kaupunki

Arviointiselostuksessa tulee tuoda esille hankkeen vaikutus työllisyyteen koko toiminnan ajalta. Arviointiselostuksessa tulee tuoda esille hankkei-den vaikutukset verotuloihin, mm. kiinteistövero, yhteisövero ym. vastaa-vat. Mahdollisissa kuva- ja karttasovitteissa sekä havainnekuvissa tulee ilmetä kaikki tie-, ojitus-, kaapeli- ja huoltoaluesuunnitelmat - jotta alueen virkistyskäyttö teiden yms. rakentamisen jälkeen olisi mah-dollisimman laajaa ja monipuolista tulisi rakennettavat tiet jättää vapaa-seen käyttöön.

Pelkosenniemen kunta

Arviointiselostuksessa tulee tuoda esille havainnekuvat myös Pyhätuntu-rin suunnasta katsottuna.

Puolustusvoimat

Puolustusvoimat ei ole vielä antanut lausuntoa tuulivoimatoimijalle tuuli-voimahankkeen hyväksyttävyydestä. Puolustusvoimat esittää, että arvi-oitaessa YVA -ohjelman kohdissa 9.1.1 (Valtakunnalliset alueidenkäyttö-tavoitteet) ja 21 (Viestintäyhteydet, Puolustusvoimien toiminta ja tutkat) esitettyjä asioita YVA-selostuksessa otetaan huomioon tuulivoiman ra-kentamista koskevien erityistavoitteiden lisäksi maanpuolustusta ja

sotilasilmailua koskevat erityistavoitteet. Niiden huomioonottamisella turvataan riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle, sotilasilmailulle sekä muille maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille kaupungin/kunnan alueella. Merkittävin ja laaja-alaisin tuulivoimaloista aiheutuva vaikutus kohdistuu puolustusvoimien aluevalvonnassa käyttämiin sensorijärjestelmiin. Tuulivoimaloiden tiedetään aiheuttavan haittaa erityisesti tutkille (ilma- ja merivalvontatutkat), joille voimalat ovat suuria tutkakohteita. Tuulivoimalan aiheuttamat häiriöt ilmenevät muun muassa varjostamisena ja ei-toivottuina heijastuksina, mistä johtuen tutkan valvontakyky heikentyy ja tuulivoimala voi näkyä tutkakuvassa. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän suorittamiselle (Laki puolustusvoimista 551/2007 ja aluevalvontalaki 755/2000).

Arvion tarkemmasta tutkaselvityksen tekemisen tarpeesta tekee Pääesikunta saatuaan tarkemmat tiedot suunnitelluista voimaloista.

Lisäksi Puolustusvoimat esittää tekstitäydennyksiä YVA-ohjelman kohtaan 5.

Lapin liitto

Hankealueella on voimassa Itä-Lapin maakuntakaava, jossa alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen alueilla maakuntakaavan aluevarauksia on pääasiassa Kemijoen lähiympäristössä. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava on parhaillaan laadittavana ja se tulee vahvistuessaan kumoamaan Itä-Lapin maakuntakaavan. Tavoitteena on asettaa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotus nähtäville vuoden 2016 alussa.

Maakuntakaavatilanne on esitetty arviointiohjelman kappaleessa 9.1.2 kattavasti. Itä-Lapin maakuntakaavan tilannekatsauksesta puuttuu mahdollisen sähkösiirtolinjan VE B maakuntakaavavarausten kuvaus (sivu 37). Samalla sivulle mainitaan myös, että *Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole osoitettu lainkaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita*. Tämä kohta olisi hyvä korjata muotoon: *Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimatuotantoa*.

Mahdollisen sähkösiirtolinjan VE B osalta tulisi arvioida vaikutuksia Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaluonnoksessa esitettyyn tuulivoimapotentiaaliseen alueeseen tv1 2291.

Lapin liiton viraston mielestä Nuolivaaran tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hyvin laadittu ja selkeä.

Museovirasto

Museovirasto lausuu asiassa rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman suojelun osalta. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun osalta lausunnonantaja on Lapin maakuntamuseo.

Hankealue on metsämaisemaa tai metsäistä vaaramaisemaa. Hankkeen lähialueella ei ole maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi luokiteltuja alueita tai kohteita. Museovirastolla ei ole huomautettavaa tarkasteltavan vaikutusalueen rajaukseen, suunniteltujen selvitysten laatimiseen, vaikutusten arvioinnissa käytettäviin menetelmiin eikä arviointimenettelyn osallistamisen järjestämiseen.

Lapin maakuntamuseo Muinaismuistolain (295/63) vaatimukset on asianmukaisesti huomioitu aineistossa. Lapin maakuntamuseo pyytää toimittamaan arkeologista kulttuuriperintöä koskevan muinaisjäännöselvityksen hankealueelta käyttöönsä heti selvityksen valmistuttua.

Fingrid Oyj

Yleistä

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä. Kantaverkkoyhtiöllä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan.

Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingridin yleisissä liittämisehdoissa (YLE). Liittämisehtoja noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Niissä myös määritellään sopimuspuolten liityntää koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Yleisten liittämisehtojen lisäksi voimalaitosten tulee täyttää Fingridin järjestelmätekniiset vaatimukset (VJV). Asiakas huolehtii omaan sähköverkkoon suoraan tai välillisesti liittyvien osapuolien kanssa siitä, että myös niiden sähköverkot ja niihin liittyvät laitteistot täyttävät kantaverkkoa koskevat liittämisehdot ja järjestelmätekniiset vaatimukset.

Kustakin liittynnästä sovitaan erillisellä liittymissopimuksella tapauskohtaisesti.

Nuolivaaran tuulivoimapuisto

Fingrid Oyj laatii Suomen sähkönsiirtoverkon kehitystarpeet ja periaatteelliset ratkaisut yhtenä kokonaisuutena. Tavoitteena on, yhteistyössä nykyisten ja uusien verkkoliityntää suunnittelevien tahojen kanssa, varmistaa teknistaloudellisesti parhaat verkkoratkaisut ja liityntätavat. Tuulipuistojen verkkoliityntä ja liittymisjohdot kuuluvat olennaisena osana tuulivoimapuistoon ja sen toteuttamismahdollisuuksiin.

Fingrid Oyj:n saaman tiedon mukaan tuulivoimapuiston liityntä sähköverkkoon tapahtuu Koillis-Lapin Sähkön verkkoon. Arviointiselostukseen tulisi kuvata yksityiskohtaisemmin liityntätapaa, -paikkoja ja lisäksi mainita verkonhaltijan nimi.

Paliskuntain yhdistys

Lausunnossa on tuotu esille poronhoitolain, maankäyttö- ja rakennuslain, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja Itä-Lapin maakuntakaavan poronhoitoon vaikuttavan alueidenkäytön ja neuvottelemisen velvoitteet. Lausunnossa on tuotu esille muun muassa seuraavaa:

YVA-ohjelman mukaan vaikutukset poronhoidon kannalta tullaan selvittämään varsin monipuolisesti.

Tuulipuistohanke sijoittuu Hirvasniemen ja Sallan paliskuntien yhteistointialueelle. Alueet porot käsitellään yhteisesti ja alueen lähellä sijaitsee paliskuntien yhteinen, vasta rakennettu, Satjanan erotusaita. Sallan paliskunnan porojen keväinen kulkureitti Vuotoksen alueen vasonta- ja

kesälaidunalueille kulkee näiden alueiden kautta. Nämä kesäalueet puolestaan ovat molemmille paliskunnille tärkeitä. Syksyllä porot palaavat alueen kautta takaisin Sallan paliskunnan puolelle. On vaikea täysin varmasti arvioida tuulivoimala-alueen vaikutuksia porojen käyttöön. Tuulivoimalat voivat ohjata Hirvasniemen paliskunnan poroja Sallan paliskunnan alueelle tai päinvastoin. Porojen hakeminen naapuripaliskunnan alueelta lisää poronmistajien työtä ja kustannuksia. Hankkeesta aiheutuu siten sekä suoria laidunten menetyksiä, että mahdollisesti luontaisen kulkureitin rikkoutuminen.

Vaikutusten arvioinnin lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien (voimalat, sähkölinjat, uudet tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoidat ym.). Lisäksi mahdolliset poroille suoraan aiheutuvat vahingot (liikenne, tippuva jää) tulee arvioida. Kokonaisvaikutus paliskunnan porotalouden kannattavuuteen ja yhteisvaikutukset alueen muiden maankäyttöhankkeiden kanssa tulee selvittää.

YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulutus on tuotava selkeästi esille ja yhteensovittava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut järjestetään järkevään ajankohtaan. Neuvotteluiden tarkoitus on tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluissa tulisi olla myös aidosti mahdollista keskustella hankkeen toteutuksesta sekä tähän liittyvistä haittojen lieventämis- ja korvaustoiminpiteistä. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat.

Porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Nykytilaselvitys nousee keskeiseen osaan, kun vaikutuksia arvioidaan. Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetyksen pysyvyyttä, tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta. Menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskuntien kanssa. Nykytilaselvityksen, vaikutusten arvioinnin, sekä seurannan saa parhaiten järjestettyä porojen GPS-pantaseurantojen, sekä karttatarkastelujen ja paliskunnan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen ja neuvottelujen avulla.

Tuulipuistojen toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoita. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja tarvittaessa korvata. Olisi hyvä perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä, joka jatkaa toimintaansa YVA-menettelyn päätyttyä.

Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää huomiota vaihtoehtojen esittämiseen kartalla. Hankkeen vaikutuksista ei esitettyjen karttojen perusteella voi muodostaa kokonaiskuvaa. Tuulipuiston vaihtoehtoverailun sijaan poronhoidon kannalta oleellisempaa on arvioida kattavasti hankkeen yhteisvaikutukset paliskuntien alueelle sijoittuvien muiden tuulipuisto- ja maankäyttöhankkeiden kanssa. Sähkönsiirron vaihtoehtoista voidaan todeta, että mitä vähemmän laituria tai kulkureittejä pirstotaan, sitä vähemmän haittaa aiheutetaan.

Sallan ja Hirvasniemen paliskunnille tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja mahdollisen toteutuksen aikana.

Sallan paliskunta

Lausunto sisältää osittain edellä Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa esitettyjä seikkoja.

Poronhoitovuonna 2014–2015 Sallan paliskunnan suurin sallittu eloporo määrä oli 5300 ja poronomistajia oli 150. Paliskunnan alueelle suunnitellaan myös muita tuulivoimahankkeita, näistä aiheutuvat yhteisvaikutukset on otettava huomioon. Tuulipuistohanke sijoittuu Hirvasniemen ja Sallan paliskuntien rajalle.

Toteutuessaan hanke veisi suoraa laidunalaa. Tähän lisäksi sähkölinjojen viemät ja pirstomat laidunalat. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta tulee häiritsemään poroja ja ne siirtyvät muualle aiheuttaen siten laidunnuspainetta ja laidunten kulumista muissa paliskunnan osissa. On myös vaara, että luontainen kulkureitti Vuotoksen alueelle häiriintyy ja menettää merkityksensä, varsinkin jos kaikki suunnitellut tuulivoimahankkeet toteutuvat.

Poronhoitolaki turvaa poronhoidon asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Se takaa poroille pysyvän ja vapaan laidunnusoikeuden maanomistussuhteeseen katsomatta (PHL 3 §). Poronhoidon kannattavuus perustuu juuri vapaaseen laidunnusoikeuteen. Poronhoitolaissa säädetään myös neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Neuvotteluissa tulisi olla todellinen mahdollisuus vaikuttaa hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen.

Nuolivaaran tuulipuiston YVA-menettely

Tuulipuiston nykytilan kuvauksessa (YVA-ohjelma) kerrotaan vain hiukan poroelinkeinon nykytilasta alueella. YVA-selostuksessa alueen nykytilaa tulee kuvata tarkemmin, jotta alueiden merkityksestä paliskuntien poronhoidolle saadaan oikea kuva.

YVA-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa lähtökohtana pitäisi olla alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, sekä poronhoitotöihin. Arvioinnissa tulisi käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia. Nykytilaselvitys on äärimmäisen tärkeä. Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetysten pysyvyyttä, pitäisi arvioida. Tulisi etsiä myös konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskuntien kanssa. Nykytilaselvityksen, vaikutusten arvioinnin, sekä seurannan saa hyvin järjestettyä hyödyntämällä porojen GPS-pantaseurannoista koostettua tietoa, sekä karttatarkastelujen ja paliskunnan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen ja neuvottelujen avulla.

YVA-ohjelman mukaan porotalouteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tullaan selvittämään näitä yllä mainittuja asioita. Arvioinnissa aiotaan huomioida myös muiden maankäyttöhankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset porotalouden näkökulmasta.

Vaikutusten arvioinnissa tulee tutkia myös yhteisvaikutukset muiden lähi-alueen hankkeiden kanssa. Jos kaikki alueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet (Portti, Iso-Nälkämävaara, ja mahdolliset muut) toteutuvat, voi sillä olla Sallan poronhoidon kannalta vakavia vaikutuksia. Kunnolliset karttaesitykset suunnitteilla olevista hankkeista suhteessa paliskuntien toiminnallisiin alueisiin, rakenteisiin ja porojen kulkureitteihin olisi syytä olla YVA-selostuksessa.

Alueen porojen seuranta olisi tärkeää nykytilan selvityksessä ja vaikutusten arvioinnissa. Tuulivoimaloilla voi olla ennalta aavistamattomia vaikutuksia ja tällaisten ilmetessä tulisi niitä pyrkiä lieventämään ja tarvittaessa korvata paliskunnille. GPS-pantaseurannoista on mahdollista saada arvokasta ja puolueetonta tietoa porojen reagoimisesta hankevastaavalle. Näitä voi tarvittaessa käyttää pohjana neuvotteluissa. Sallan paliskunnalla on ollut pantaseurannassa poroja jo useamman vuoden ajan, eli pohjatietoa alueen käytöstä on hyvin saatavilla. Seuranta varten olisi hyvä perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä, joka jatkaisi toimintaa YVA-menettelyn päätyttyäkin.

Nuolivaaran tuulipuistohanke sijoittuu Sallan ja Hirvasniemen paliskuntien toiminta-alueelle. Poronhoidon nykytilasta ja siihen kohdistuvista vaikutuksista tulee tehdä riittävän laaja selvitys. Muiden hankkeiden myötä tuleviin yhteisvaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Mikäli tuulivoimaa alueelle rakennetaan, kaikki aiheutuvat vaikutukset tulee pyrkiä minimoimaan ja laidunmenetykset sekä muut aiheutuvat haitat tulee korvata täysimääräisesti. Paliskunnalle tulee turvata ajankohtainen tiedon saanti YVA-menettelyn ja muiden hankkeeseen liittyvien menettelyiden aikana. Poronhoitolain mukaiset neuvottelut tulee käydä riittävän ajoissa, jotta asioihin voidaan vaikuttaa.

Hirvasniemen paliskunta Hirvasniemen poropaliskunta pitää YVA-selvitystä porotalouden osalta hyvänä. Tuulipuistohanke tulee vaikuttamaan paliskunnan porojen laiduntilaan. Hanke sijaitsee kesä- ja syyslaidunalueella. YVA-ohjelman mukaan paliskunnan kanssa neuvotellaan hankkeen vaikutuksesta porotalouteen ja laaditaan erillinen porotalousselvitys, josta käy ilmi hankkeen vaikutukset porotaloudelle. Hirvasniemen paliskunta kannattaa em. tapaa keskustella ja sopia asioista.

MTK-Lappi MTK olisi tullut pyytää mukaan YVA-prosessiin jo aikaisemmassa vaiheessa. Mukaan oli kutsuttu niin metsänhoitoyhdistykset, yhteismetsät, riistanhoitoyhdistykset kuin paliskunnatkin, mutta maatalouden ja maa-seutuelinkeinojen edustun puuttui joukosta.

Arviointiohjelmasta puuttuu selvitys tuulivoimapuiston vaikutuksista karjatalouden harjoittamiseen. Suunnitellun tuulivoimapuiston vaikutusalueella sijaitsee uusi iso maidontuotantoyksikkö, jonka toimintaan erityisesti lentoestevalojen vilkkuminen ja äänen kantautuminen voivat aiheuttaa suuriakin ongelmia. Selvitys on tehtävä ennen lupaprosessin aloittamista.

Digita Networks Oy Digita toteaa, että tuulipuistot aiheuttavat useimmiten merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Lisäksi tuulivoimalat voivat sijaita Digitan käyttämien radiolinkkijänteiden edessä, jolloin tiedonsiirto lähety-

sasemille katkeaa. Tämän vuoksi on tärkeää tutkia mahdolliset antenni-tv:n näkyvyyskatvealueet sekä Digitan tiedonsiirron linkkijänteiden sijainti.

Koska kyseiset selvitykset puuttuvat, Digita esittää, että ennen kuin osayleiskaavaehdotus hyväksytään:

-alueilta tehdään tv-, näkyvyysalue- ja linkkijännetutkimukset ja ne liitetään taustaselvitysmateriaaleihin;

-mikäli selvitykset osoittavat antenni-tv:n vastaanotossa häiriöalueita, niin hankevastaavan on esitettävä suunnitelma valtakunnallisen radio- ja tv-verkon häiriöiden poistamiseksi; ja

-osayleiskaavassa täsmennetään, että hanketoimija häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden korjaamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp- HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriöaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Mielipide 1

Mielipiteen antajat vastustavat sähkölinjan vetämistä Sallan Kursun alueella Arovaaran kautta. Voimajohto tulee vetää valtion maalle pois asutuksen läheisyydestä ja pilkkomasta ja pilaamasta yksityisten maata. Arovaarassa ja Arojärven rannassa on metsä-, rakennus-, virkistys-, metsästys-, marjastus- ja viljelymaita sekä kalastuspaikkoja. Niitä tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Arojärven takana on lappalaisten pyhää aluetta mm. Lapin Seitä.

Mielipide 2

Mielipiteessä vastustetaan sähkölinjan vetämistä Nuolivaarasta Sallan kunnan Kursun alueella Arovaaran kautta, joka on hänen synnyinkoti-paikka, sukutila. Hänellä on Arovaarassa kasvukunnossa olevaa talousmetsää ja Arovaara on hyvää virkistys-metsästys-marjastusmaata ja rannassa tonttimaata. Mielipiteen antaja ei hyväksy metsämaansa silpomisesta sähkölinjan vuoksi. Varteenotettavia muita mahdollisuuksia on useitakin.

Mielipide 3

Mielipiteen antaja omistaa muutaman kilometrin säteellä suuren alueen metsää ja vapaa-ajan asuntoja vanhoilla sukunsa mailla. Kyseessä oleva Nuolivaaran ja ympäristön alue on Koillis-Lapin viimeisiä erämaa-alueita ja hänestä on aivan käsittämätöntä, että sinne suunnitellaan tuulipuistoa. Hän pitää hanketta naurettavana, kun takuutariffi on poistumassa, eikä virkamiesten tulisi käyttää aikaansa tällaiseen.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Hankeen nimi on esitetty otsikoissa. Hankkeen sijainti on esitetty etäisyyksinä lähimpiin kuntakeskuksiin sekä kartalla, josta ilmenee hankealueen sijainti Pohjois-Suomessa ja suhteessa Kemijärven keskusta. Arviointiohjelma ei sisällä karttaa, jonka perusteella hanke sijoittuisi Nuolivaaraan, joka esiintyy hankkeen nimessä. Hankealueen sijainnin kuvailussa ei ole käytetty maantieteellisiä kartoissa esiintyviä nimiä. Yhteysviranomaisen on pyytännyt hankkeesta vastaavaa liittämään YVA-ohjelmaan kartan, josta ilmenee alueen paikannimet. YVA-ohjelma ei sisällä

tällaista karttaa. YVA-kuulutuksessa yhteysviranomaisen ilmoitti hankkeen sijaintipaikkoina Iso Nuolivaaraan, Kuninkaankuusikkoon ja Pahaavaaraan. ELY-keskus katsoo, että YVA-selostuksessa tulee ilmetä selkeästi paikannimiin kohdennettuna hankkeen sijaintiin liittyviä tietoja.

Arviointiselostukseen tulisi kuvata yksityiskohtaisemmin liityntätapaa, -paikkoja ja lisäksi mainita verkonhaltijan nimi. Hankekokonaisuus on määritelty oikein ja muutoin teknisten ratkaisujen ja toiminnan kuvaus on riittävän yksityiskohtainen.

Hankkeesta vastaavasta on esitetty nimi ja yhteystiedot. YVA-ohjelma olisi voinut sisältää lyhyen luonnepöytäkirjan hankkeesta vastaavasta. ELY-keskus on esittänyt riittävän yksilöidyiksi katsomansa tiedot hankkeesta vastaavasta YVA-ohjelmaa koskevassa kuulutuksessa.

Hankekuvaus sisältää kuvauksen hankkeen tarkoituksesta. Hankkeen taustalla oleva poliittinen päätös on nimeltään Kansallinen energia- ja ilmastostrategia, jonka tavoitteita on esitetty hankkeen taustaksi.

Hankkeen vaihtoehdot

Tuulivoimaloiden määrään on esitetty kaksi vaihtoehtoa. Vaihtoehtoissa ei ole merkittävää eroa. Sinänsä tavoite osoittaa mahdollisimman monta voimalaa alueelle on periaatteellisesti kannatettava. Todellisuudessa jo normaali suunnittelu käsittää mahdollisuuden muutaman voimalan poistamiseen, mikäli alueen olosuhteet tai aiheutuvat vaikutukset eivät mahdollista kaikkien voimaloiden sijoittumista. Nykylatatioiden tarkentuminen ja vaikutusten arvioinnin huomioon ottaminen voi aiheuttaa uusien vaihtoehtojen muodostumisen ja tämä tulee ottaa huomioon suunnittelun edetessä.

Sähkönsiirron vaihtoehtoja on esitetty kolme. Vaihtoehdot ovat todellisia. Mielipiteiden mukaan ongelmalliseksi koetaan Kursun läheisyys. Voimajohtoon reittisuunnittelussa alueeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Yleisötilaisuudessa kysyttiin mahdollisuutta toteuttaa voimajohto maakaapelointina. Maakaapeloinnin mahdollisuus ja siitä aiheutuvat vaikutukset tulee ottaa huomioon suunnittelussa ja esittää YVA-selostuksessa, mikäli ilmajohtoon reittivalinnalla ei voida ehkäistä haitallisia vaikutuksia.

Osa vaikutusten arviointia on vaihtoehtojen vertailu. YVA-ohjelman mukaan menetelmänä käytetään niin sanottua erittelevää menetelmää, mikä on hyvä ja käyttökelpoinen menetelmä. Vertailun raportoinnissa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei vaikutuksia yleispiirteistetä liikaa. Vaikutuksen suuruuden ja suunnan lisäksi vertailussa tulee käydä ilmi vaikutuksen sisältö ja vaihtoehtojen aiheuttamien haittojen tosiasiallinen ero.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-ohjelma sisältää oman luvun hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin. Muina hankkeina on tunnistettu noin 50 km:n etäisyydelle asti tuulivoimaloiden rakentaminen. Lisäksi YVA-ohjelmassa on todettu että yhteisvaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon muut laajat hankkeet. Näitä ei ole tunnistettu vaikutusalueella. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että muiden tuulivoimahankkeiden lisäksi tarkastellaan muita hankkeita, jotka voivat vaikutuksiltaan aiheuttaa yhdessä tuulivoimahankkeiden kanssa esimerkiksi alueidenkäyttöön liittyviä vaikutuksia.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Kaavoitus

YVA-ohjelmassa käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kaavoitusmenettelyn ja YVA-menettelyn yhteensovittamista. Osin käsittely jää varsin teoreettiselle tasolle. Aikataulukaavio on yksi hyvä tapa havainnollistaa yhteensovittamista ja se on esitetty YVA-ohjelmassa. Aikataulukaaviossa ei ole tunnistettu 1. viranomaisneuvottelua ja 2. viranomaisneuvottelun aika on maankäyttö- ja rakennuslain vastainen. Asiasta on säädetty mm. maankäyttö- ja rakennusasetuksen 18.1 §:ssä. Viranomaisneuvottelu pidetään ennen valmisteluaineiston asettamista nähtäville ja sen jälkeen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä. Etenkin 1. viranomaisneuvottelun aikataulutusta ja siinä käsiteltävien asioiden suhde YVA-menettelyyn on tärkeä menettelyiden hyvän yhteensovittamisen ja sekä riittävien selvitysten ja vaikutusten arvioinnin varmistamisen näkökulmasta.

Kaavan valmisteluaineisto, mikä tarkoittaa etenkin kaavan keskeisiä selvityksiä, mutta myös vaihtoehtoisia kaavaluonnoksia, on tarkoitettu asettamaan nähtäville yhtä aikaa YVA-selostuksen nähtävillä olon kanssa. Tällöin kunnalla tai muilla tahoilla ei ole käytössä yhteysviranomaisen lausuntoa arviointiselostuksen riittävydestä. Myös ELY-keskuksella on vaikea lausua kaavaselvitysten riittävydestä ja vaihtoehtoista, koska yhteysviranomaisen eli ELY-keskus ei ole ottanut kantaa YVA-selostukseen.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) asettaminen nähtäville on kunnan tapa kerätä mielipiteitä siitä. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että OAS on saatavilla kaavaehdotuksen nähtäville asettamiseen saakka. Asiasta on hyvä ilmoittaa esimerkiksi vireilletulokuulutuksessa. YVA-ohjelman mukaan OAS on nähtävillä kaavan hyväksymiskäsittelyyn asti. OAS tarkoitus ja luonne huomioon ottaen sillä ei ole merkitystä kaavoitusmenettelyn loppuvaiheessa. Esimerkiksi neuvottelua OAS:n riittävydestä voi pyytää ELY-keskukselta vain kaavaehdotuksen nähtäville asettamiseen asti. Lisäksi on eri asia, että kaavoitukseen liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä tai että ne ovat saatavilla. Nähtävillä olo tarkoittaa virallista ja määrääjän kestävästi osallisille annettua mahdollisuutta tehdä muistutus tai antaa mielipide asiakirjoista. Yleensä kunnissa on mahdollisuus tutustua kaava-asiakirjoihin ja kunnat ottavat vastaan muuta mahdollista palautetta koko kaavoituksen ajan.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Osa hankealueesta on valtion maata. YVA-ohjelmassa on esitetty pidettäväksi poronhoitolain 53 §:n velvoittama neuvottelu. Neuvottelun ajankohdan sopiminen tapahtuu yhteistyössä eri neuvottelukumppaneiden kesken. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että neuvotteluun voisivat osallistua valtiomaanomistajan ja paliskunnan lisäksi kunnat ja yhteysviranomaisen. Yhteysviranomaisen toteaa, että neuvottelu voidaan pitää myös useamman kerran, koska suunnittelu voi tuoda esille seikkoja, joita ei voi tiedostaa alkuvaiheessa.

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

YVA-ohjelmassa ei käsitellä luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arviointimenettelyn ja YVA-menettelyn yhteensovittamista.

Lähin Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue Kemihaaran suot (FI 130 0907) sijoittuu hankealueelta pohjoiseen kuuden kilometrin etäisyydelle. Kemihaaran suot Natura-alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena (lintualue) ja luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena (erityisten suojelutoimien alueena). SCI-alueet ovat muuttuneet SAC-alueiksi ympäristöministeriön päätöksellä (354/2015) ja asetus on tullut voimaan 17.4.2015. Arviointiohjelmassa on useissa yhteyksissä käytetty SAC-alueista vanha aluetyyppiä SCI. Alueen pesimälinnusto on runsas ja se on tärkeä muutonaikainen levähdysalue useille lintulajeille. Lintujen muutto Natura-alueelle kulkee etelästä tuulivoimala-alueen kautta.

Tynnyriaapa (FI 130 0402) sijoittuu 7,5 km etelä-lounaaseen hankealueelta ja on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena. Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppinä ovat aapasuot (40 %), puustoiset suot (35 %) ja humuspitoiset lammet ja järvet (10 %).

ELY-keskus katsoo, että Kemihaaran suot Natura 2000 -alueen osalta tulee tehdä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi, koska Natura-alue on suojeltu lintudirektiivin mukaisena lintualueena. Tynnyriaapa Natura 2000 -alueen osalta Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittäminen voidaan katsoa riittäväksi, koska alue on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan edellä tarkoitettu vaikutusten arviointi voidaan tehdä osana YVA-menettelyä. Hankkeesta vastaava ei ole ilmaissut kantaansa asianmukaisen arvioinnin toteuttamistapaan suhteessa YVA-menettelyyn. Yhteysviranomaisen toivoo hankkeesta vastaavan ilmaisevan kantansa luonnonsuojelulain mukaisen arvioinnin toteuttamistavasta ja aikataulusta Lapin ELY-keskukselle hyvissä ajoin ennen YVA-selostuksen jättämistä yhteysviranomaiselle.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) on käsitelty voimassa olevien maankäyttösuunnitelmien kohdalla otsikon maankäyttö, elinkeinot ja luonnonvarat alla. Ne olisi voitu esittää myös YVA-ohjelman alkupuolella, koska tavoitteet koskevat useita eri aihealueita. Vaikka valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat vasta kaavoituksen aikana, on hyvä, että etenkin viranomaiset voivat ottaa kantaa alueidenkäyttöön jo aiemman suunnittelun aikana valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta. YVA-selostusvaiheessa viranomaiset ottavat kantaa myös vaihtoehtojen suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

YVA-ohjelmassa VATit on tunnistettu hyvin. Puolustusvoimien lausunnon mukaisesti maanpuolustusta ja sotilasilmailua koskevat erityistavoitteet tulee ottaa huomioon. Tavoitteista myös 'Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa.' ja pohjavesien suojelu- ja käyttötarve koskee Nuolivaaran tuulipuistosuunnittelua. Alueidenkäytön suunnittelua

koskeva tavoite koskee kaavoitusta, joten se ei liity valtakunnallisena alueidenkäyttötavoitteena YVA-menettelyyn.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

YVA-menettelyn jälkeen hankkeen toteuttamiseksi tarvittavat suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset on tunnistettu ja taustalla olevat lait ja luvan tarpeen toteavat kohdat laeissa on esitetty pääosin selkeästi. YVA-selostukseen asiakohta tarkentuu ja silloin voi esittää myös luvanmyöntämisen edellytyspykälät.

Sähkömarkkinalaki (386/1995) on kumottu ja voimassa olevan lain numero on 588/2013. Kyseisen lain mukainen lupa on sen 14 §:n mukainen hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen. Tiedot tämän osalta on esitetty ristiriitaisesti ja osin virheellisesti.

Hankkeelle on esitetty ympäristöluvan tarve. Tämä on ristiriidassa muualla YVA-ohjelmassa ja yleisötilaisuudessa todetun kanssa. Lapin ELY-keskuksen käsitys on, että ympäristöluvan tarve voi olla hankkeessa mahdollinen, mutta lähtökohtaisesti tuulivoimaloiden alue pyritään suunnittelemaan siten, ettei ympäristöluvan tarvetta muodostu. Mikäli lupaa edellytetään, toimivaltainen viranomaislain mukaan ympäristönsuojelulain mukainen, ei kunnan ympäristölupaviranomaisen, ei kunnan ympäristölupaviranomaisen.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan rakennusluvan mukaisen täytöntönnäpanon aloittamisoikeus voidaan antaa vakuutta vastaan ennen kuin päätös on saanut lainvoiman (MRL 144 §). Sitä vastoin YVA-ohjelmassa mainitusta rakennusluvan myöntämisestä voi päättää vasta, kun kaava on voimassa. Kaavan lainmukaisuus ei oikeuta kaavan toteuttamiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että rakennuslupa-asian käsittelyä voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet ja tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua (MRL 134.3 §).

Luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupien osalta lupien tarvetta ei ole yksilöity tähän hankkeeseen. Yleensä poikkeamisten osoittaminen lupaedellytyksinä tulee esittää vasta YVA-selostuksessa, mikäli suunnittelussa on päädytty tilanteeseen, ettei muuta ratkaisua todennäköisesti löydetä. Poikkeaminen suojelupäätöksistä ei ole hyvän suunnittelun lähtökohta eikä tavoite. Sama koskee muinaismuistolain mukaista kajoamislupaa.

Vesilain mukaisessa vesiluvassa toimivaltainen viranomaislain on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. Lapin aluehallintovirastolla ei ole ympäristönsuojelulain mukaisia tehtäviä.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset sekä aiottu ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristön nykytilasta esitettävät tiedot ovat tärkeitä vaikutusarviointien kohdentamiseksi. Mitä paremmin YVA-ohjelmassa on esitetty keskeiset ja olennaiset tiedot ympäristön nykytilasta, sitä paremmin eri osapuolet voivat ottaa kantaa ehdotukseen vaikutusten arvioinnista.

YVA-ohjelmassa on tunnistettu hyvin tuulivoimaloiden rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat vaikutustyytit. Vaikutusten arvioinnin keskittäminen etenkin näihin vaikutuksiin on perusteltua. Puutteet nykytilatiedoissa aiheuttavat jonkin verran epävarmuutta vaikutusarviointien kohdentamisessa, mutta täydentyvät tiedot tulee ottaa huomioon arvioinnin kohdentamisessa.

Vaikutusalueen laajuutta ei ole kaikilta osin tunnistettu. Muun muassa asiaa käsittelevässä taulukossa esitetään tehtävien perusselvitysten sijoittumista, mikä on eri asia. Esimerkiksi linnuston osalta olennaista on muutokset reviirillä. Maankäytön osalta lähestymistapa ei ole huomioinut alueen nykytilaa ja ominaispiirteitä. Olennaista alueella ei niinkään yhdyskuntarakenteen muutos kuin luontaiselinkeinoon liittyvä poronhoidon edellyttämä alueidenkäyttö. YVA-ohjelmassa olisi voinut esittää tuulivoimarakentamisen ja sähkönsiirron haittojen ehkäisemisen ja lieventämisen periaatteelliset keinot. Haittojen lieventämisen keinot tulee olla mukana jo YVA-menettelyn aikaisessa suunnittelussa, etenkin, koska kaavoitusmenettely on tarkoitus yhdistää YVA-menettelyyn.

Seuraavassa esitetyllä aihealueittaisella käsittelyjärjestyksellä ei oteta kantaa vaikutuksen kohteena olevan aiheen merkittävyyteen.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Asutuksen sijoittuminen ja luonne on esitetty YVA-ohjelmassa. Ihmisiin kohdistuvat vaikutusmekanismit on tunnistettu hyvin. Vaikutusmatriisiin mukaan otettavia vaikutusosa-alueita tulee miettiä hanke- ja vaikutusalueen ominaisuuksien perusteella. Epäselväksi jää mihin lähtötietoina käytettävään lähialueen tuulipuistohankkeisiin YVA-ohjelmassa viitataan. Yhtenä menetelmänä käytetään kyselyä. Koska kyselyistä on kokemusta myös puheena olevalla hanketyypillä, kysely olisi voinut olla arvioitavana YVA-ohjelmassa.

Kemijärven kaupunki on korostanut lausunnossaan tarvetta arvioida hankkeen vaikutusta työllisyyteen ja verotuloihin. Nämä ovat ihmisten elinoloihin vaikuttavia tekijöitä, joten vaikutus niihin tulee esittää YVA-selostuksessa.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Yhdyskuntarakenteen käsittelyä ei ole yksilöity koskemaan tätä hanketta. YVA-ohjelmassa on todettu hyvin alueen merkitys yhdyskuntarakenteessa ja että alueelle ei kohdistu paineita yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tai laajentamisen kannalta. Tämän vuoksi tuntuu perusteettomalta laatia yhdyskuntarakennetta kuvaavia teemakarttoja. Lisäksi alueella ei ole kuntakaavoja, joten hanke ei voi aiheuttaa niiden muutostarvetta. Yhteysviranomaisen katsoo, että maankäytön ja yhdyskuntarakenteen arvioinnissa tulee keskittyä maankäytön muutoksen arviointiin siten, että otetaan huomioon luontaiselinkeinojen ja virkistyskäytön alueen muuttuminen energiantuotannon tai -siirron alueeksi.

Hanke on kooltaan maakunnallisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Suunnittelualueen maakuntakaavaa ollaan muuttamassa. Maakuntakaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä. Hankkeen toteuttaminen voi

olla ajankohtaista ennen kuin Itä-Lapin maakuntakaava, jossa on käsitelty tuulivoimatuotantoa, on voimassa. Tämän vuoksi YVA-selostuksessa tulee ilmetä suhde maakuntakaavan tuulivoimaselvityksiin ja maakuntakaavassa aihealueesta tehtyyn vaikutusten arviointiin.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Maiseman ominaisuuksia tulee tarkentaa YVA-selostukseen. Vaikutusalueen arvoalueet ja kohteet on tunnistettu, mutta niiden sijoittumista vaikutusalueelle tulee tarkentaa maakunnallisesti merkittävien kohteiden osalta. Voimajohtoreittien osalta ei yksilöidä mille arvoalueelle reitti mahdollisesti sijoittuu. Karttaesityksestä on unohdettu voimajohtoreitit.

Maisemavaikutus tarkoittaa muutosta maiseman rakenteeseen, luonteeseen tai laatuun. Hankealueen maisematyyppi on YVA-ohjelmassa esitetyn perusteella luonnonmaisema. Tuulivoimaloiden rakentaminen aiheuttaa yleensä vaikutuksia myös maiseman luonteeseen ja laatuun. Maisemarakenteen kuvailussa tulee esittää onko maisemassa solmukohtia ja maamerkkejä, jotka jäsentävät maisemaa sekä avata oleelliset katselusuunnat. Tällöin tulee ottaa huomioon myös Pelkosenniemen kunnan lausunto ja arvioida maisemavaikutus Pyhätunturin matkailualueelle. Maisemakuvan lisäksi tulee arvioida maiseman sietokykyä maisemarakenteen ja maiseman perustekijöiden näkökulmasta. Ympäristön ominaispiirteillä on myös suuri merkitys arvioitaessa vaikutusten merkittävyyttä. Tämän vuoksi arvioinnissa tulee olla mukana kulttuuriympäristö eikä pelkästään rakennettu kulttuuriympäristö. Näkymissä tapahtuvien muutosten lisäksi tulee arvioida maisematyyppien muutosta.

Kuvasovitteissa tulee ilmoittaa kuvausetäisyydet sekä muut tekniset taustatiedot ja esittää valokuvasovitteet vähintään koossa A4.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että maisematyyppillä on vaikutusta arviointiin sisällytettävän alueen laajuuteen. Luonnonalueilla etäisyys on suurempi.

Voimajohtodon suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota Kemijoen ylityskohtaan, Kemijokivarren arvoalueisiin sekä mahdollisesti rinnealueille ja suuremmille soille sijoittuviin reittikohtiin.

Muinaisjäännökset

Muinaisjäännösten nykytilatieto ja selvittäminen on esitetty. Maakuntamuseolla ei ole ollut huomautettavaa käytettäviin menetelmiin. Suunnittelun tässä vaiheessa ei ole tiedossa kuinka sitovilla merkinnöillä esimerkiksi tuulivoimala-alueen maakaapelointi tullaan kaavassa osoittamaan. Tämän vuoksi on tärkeää saada ymmärrys myös YVA-ohjelmassa esitetyllä tavalla potentiaalisista muinajäännosalueista. Vaikutusten arvioinnin osalta on todettu osin epäselvästi sen kohdentuminen vain rakennuspaikoille. Vaikutukset tulee arvioida myös voimajohtoreiteille. Lisäksi yhteysviranomaisen katsoo, että selvityksen toimittaminen erikseen asian tuntijaviranomaiselle Lapin maakuntamuseon lausunnon mukaisesti on hyödyllistä.

Kasvillisuus ja luontotyypit

Luontoympäristön kannalta mahdollisia arvokkaita tai huomionarvoisia kohteita ei ole esitetty YVA-ohjelman nykytilatiedoissa, joten YVA-selostuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota hankealueen luontoympäristön kuvailuun mahdollisten arvokkaiden alueiden tunnistamiseksi. Hankealueen kasvillisuus on kuvattu erittäin yleisellä Peräpohjolan kasvillisuusvyöhykkeen luonnon ominaispiirteitä kuvaavalla tasolla. Sähkönsiirtoireittien osalta kuvailu on yksilöidympää. Uhanalaisen tai arvokkaan lajiston osalta on käytetty olemassa olevaa tietoa. Hankealueen nykytilatiedon puute on ilmeisesti estänyt tunnistamasta elinympäristöjä, joilla voisi esiintyä arvokasta lajistoa. Uhanalaisia tai muuten arvokkaan lajiston inventointia ei ole mainittu tehtävän maastotöissä. Lapin ELY-keskus katsoo, että maastotöissä on kartoitettava myös uhanalaisia lajeja.

Arviointiohjelmasta ilmenee hankkeen vaikutusmekanismit kasvillisuuteen. Arviointimenetelmiä on pidettävä asianmukaisina ja suunniteltuja selvityksiä edellä esiintuotua laji-inventoinnin puutetta lukuun ottamatta riittävinä. Luonnon monimuotoisuuden vuoksi tärkeiden alueiden tunnistaminen koko hankealueelta on tärkeää myös YVA- ja kaavoitusmenetelyjen yhteensovittamisen näkökulmasta.

Linnusto

Alueen merkitys linnustolle on kuvattu. YVA-ohjelmassa olisi voinut mainita, mitä jo tehtyjä selvityksiä hankkeesta vastaava ajattelee lähialueelta olevan. ELY-keskus katsoo, että hankkeesta vastaavan on hyvä olla yhteydessä paikalliseen lintutieteelliseen yhdistykseen. Yleisötilaisuudessa paikalliset asukkaat toivat esille tietoja alueen linnustosta. Tietoja tulee hyödyntää nykytilatietojen kartoituksessa ja arvioinnissa.

Vaikutusmekanismit on avattu. Tuulivoimarakentamisen vaikutuksille herkiksi tiedetyt lajit olisi voinut ilmoittaa. Mahdollisesti arvokkaiden alueiden tunnistamisen olisi myös voinut avata. Asian käsittely jo YVA-ohjelmassa olisi ollut paikallaan ottaen huomioon, että pesimälinnustoseselvitys on tarkoitettu tehtäväksi huhti-kesäkuussa ja YVA-ohjelma on jätetty yhteysviranomaiselle kesäkuussa.

Suurten uhanalaisten petolintujen osalta mm. satelliittiseurantaan perustuvat tiedot tulee raportoida vain viranomaiskäyttöön tarkoitettuina. Satelliittiseurannan tulee kestää noin vuoden. Ottaen huomioon suunniteltu YVA-menettelyn aikataulu ja tuulivoimapuiston toteuttamisen kannalta olennaisin päätös eli tuulivoimayleiskaavan hyväksyminen, satelliittiseurannasta voi olla tarpeen tehdä väliraportointi ja -arviointi.

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty muuttolinnuston muutontarkkailupisteitä kartalla eikä mainittu monestako kohtaa hankealueella ja sähkönsiirtoireittien vaihtoehtojen varrella muuttoa seurataan. Muutontarkkailun sääolosuhteilla on suuri merkitys havaittuun lintulajiston määriin ja lajeihin, joten muutontarkkailupäivien tulisi olla muutolle edullisia päiviä, jotta havaintomäärä olisi riittävä tehtäviin johtopäätöksiin nähden.

Kemihaaran suot on myös kansainvälinen arvokas lintualue, IBA, ja Suomen tärkeä lintualue, FINIBA. Tynnyriaapa on myös linnustollisesti arvokas, joten kohde on FINIBA-alue. Alueiden läheisyyden vuoksi voi olla tarpeen arvioida hankkeen vaikutukset näiden alueiden linnustoon etenkin niiden muutonaikaisiin vaikutuksiin.

Muu eläimistö

Luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajien elinympäristöjä on selvitetty keväällä ja kesällä 2015 mm. saukon, liito-oravan, lepakoiden ja viitasamakon osalta. Arviointiohjelmassa mainittuja selvitysajankohtia ja -menetelmiä voidaan pitää asianmukaisina. Selvityksiin käytettävät vuorokaudet ovat kestoltaan lähes minimejä, mikä saattaa aiheuttaa epävarmuutta tuloksiin. Epävarmuutta voivat aiheuttaa selvitysajan lajille epädulliset sääolosuhteet, kuten sade ja kylmyys, tai laitteet, mm. detektori ei toimi-kaan luotettavalla tavalla. Arviointiohjelmassa esitettyä luontodirektiivilajien selvittämismenetelmiä ja vaikutusarviointia voidaan kuitenkin pitää oikeina.

Pohjavedet

Hankkeen vaikutusmekanismit pohjavesiin oli tunnistettu riittävän hyvin. Sähkönsiirtolinja VE B kulkee Palovarvikon pohjavesialueen halki. Palovarviko on III luokan pohjavesialue, jonka soveltuvuutta vedenhankintaan ei ole tutkittu. Palovarvikon pohjavesialue näyttää varsin lupaavalta ja voi alustavan arvion mukaan soveltua vedenhankintaan. Vaikutukset Palovarvikon pohjavesialueeseen tulee esittää vaikutusten arvioinnissa ja vaihtoehtojen vertailussa. Myös mahdollisuus kiertää alue tulee olla mukana arvioinnissa.

Melu ja vaikutukset ääniympäristöön

YVA-ohjelmassa on pientä ristiriitaisuutta siinä, mihin melulaskentojen tuloksia verrataan. Vertailuarvoina esitetään sekä 993/1992 ohjearvot että ympäristöministeriön suunnitteluohjearvot. Yhteysviranomaisen toteaa, että valtioneuvoston asetus ulkomelutason ohjearvoista on tullut voimaan 1.9.2015. Se korvaa valtioneuvoston päätöksen 993/1992. Asetusta sovelletaan sen 1.2 §:n mukaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa, lupamenettelyissä ja valvonnassa sekä ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä ja valvonnassa. Asetuksen tavoitteen soveltaminen jo YVA-menettelyssä tehtävissä selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on perustelua, koska YVA-menettelyn on tarkoitus tuottaa tiedot kaavoitusmenettelylle. YVA-selostuksessa tulee osoittaa edellä mainitun asetuksen mukaiset 45 ja 40 dB:n melualueiden ulottuvuudet ja asetuksessa tarkoitettu laskennallinen melutaso.

YVA-selostuksessa tulee ottaa kantaa myös äänimaiseman muutokseen. Vaikka asiaan ei liity ohjeistusta tai rajoituksia, on sen huomioon ottaminen tärkeää. Äänimaiseman muutos on suurempi uuden päästöalueen vuoksi sellaisella vaikutusalueella, jossa lähtökohtaisesti melulähteitä on vähän. Tässä hankkeessa kyseessä on tällainen vaikutusalue.

Laskennoissa käytettävät tiedot ja arvot, kuten lähtömelutasot, tulee ilmoittaa. YVA-selostuksessa tulee ilmetä liittykö 5 MW:n tuulivoimaloihin sellaisia melun ominaispiirteitä, joita pienempitehoisissa voimaloissa ei ole. Tietopohjan avoimuutta edellyttää myös se, että vaikutusarvioinnin tekee hankkeesta vastaava.

Yleisötilaisuudessa esitettiin tarve selvittää meluvaikutus myös vastakkaisten vaarojen rinnealueilla. Kokemus äänen etenemisestä vaarasta toiseen ja etenkin vastakkaisen vaaran rinteille kuuluvasta äänestä on poikkeava pelkästä etäisyyteen perustuvasta arviosta. Maastonmuodot tulee ottaa huomioon arvioinnissa.

MTK-Lappi on tuonut lausunnossaan esille, että vaikutusalueella sijaitsee karjatalouden suuryksikkö. Mikäli äänimaisema muuttuu kohteessa, YVA-selostuksessa on syytä esittää eläimille ja elinkeinon mahdollisesti aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Arvioinnissa tulee tuoda esille haittojen syntymekanismi, todellisen haitan luonne sekä haitan merkittävyys ja mahdollisuus lieventää haitallisia vaikutuksia.

Välke

YVA-ohjelman mukaan varjon välkkymistä arvioidaan asianmukaisesti Windpro-ohjelman mallinnuksen avulla. Mallinnuksen tulosten osalta on hyvä kiinnittää huomiota esitettävien leviämiskarttojen selkeyteen. Suomessa ei ole määritelty välkkymiselle raja-arvoja tai suosituksia, joten arvioinnissa tuloksia verrataan muiden maiden vastaaviin suosituksiin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan suunnitelma varjon välkkymisen arvioinnista on riittävä.

Porohoito

Poronhoidon osalta nykytilasta esitetty tieto on puutteellinen. Sekä Sallan paliskunta että Paliskuntain yhdistys ovat kiinnittäneet huomiota esitettyjen nykytilatietojen vähäisyyteen ja niiden täydentämisen tarpeeseen.

YVA-ohjelmassa on tunnistettu tuulivoimarakentamisen vaikutusmekanismit poronhoidolle. Vaikutusten arvioinnin lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Poronhoidon kannalta vaihtoehtojen vertailua oleellisempaa on arvioida kattavasti hankkeen yhteisvaikutukset paliskuntien alueelle sijoittuvien muiden tuulivoimala-alueiden ja alueidenkäyttöhankkeiden kanssa. Tarkastelun tulee sisältää myös arvio poronhoidon alueidenkäytöllisten edellytysten säilymisestä. Arvioinnissa käytettävissä ja YVA-selostuksessa esitettävissä kartoissa tulee näkyä koko paliskunnan alue toiminnallisten alueiden, rakenteiden ja mm. kulkureittien sijainti. Paliskuntien ja Paliskuntain yhdistyksen lausunnot tulee ottaa huomioon täydennettäessä nykytilatietoja ja arvioitaessa vaikutuksia poronhoidolle.

Virkistyskäyttö

Tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreittien alueella sekä niiden ympäristössä virkistyskäyttö on tavanomaista hirven ja kanalintujen metsästystä, kalastusta, marjastusta ja sienestystä. Nykytilan kuvaus virkistyskäytöstä on riittävä. Asutuksen ja loma-asutuksen sijaintitiedot antavat viitteitä lähivirkistyskäytön suunnista.

Arviointiohjelman mukaan luonnon virkistyskäytön selvittäminen perustuu asukaskyselyyn ja yleisötilaisuuksien keskusteluihin ja annettuun palautteeseen. Asukaskyselyn kohdistuminen ja määrä ovat esittämättä. Kemijärven kaupunki kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota virkistyskäytön arvioinnissa tuulivoimala-alueen tarkkaan suunnitteluun ja teiden käyttöoikeuteen, joten arvioinnissa nämä seikat tulee olla mukana.

Vaikutukset viestintäyhteyksiin

Tv-signaaliin aiheutuvat häiriömekanismit on tunnistettu yleisellä tasolla. YVA-ohjelma ei sisällä nykytila-analyysejä siten, että arviointiohjelmassa olisi esitetty potentiaaliset tv-signaalin häiriökohteet tai-alueet ja häiriölle altistuvien kotitalouksien määrä. Arvioinnin teko on siirretty epäselvästi viranomaislausuntojen perusteella tehtäväksi. Digita Networks Oy:n lausunnossa korostetaan antenni-tv:n näkyvyyskatvealueiden tutkimista sekä Digitan tiedonsiirron linkkijänteiden sijainnin selvittämistä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostukseen tulee tehdä tv:n näkyvyys- ja linkkijännituskimukset eli selvittää antenni-tv:n vastaanoton häiriöalueet. Mikäli tuulipuiston suunnittelulla ei voida poistaa häiriötä, haitallisia vaikutuksia lieventävänä keinona tulee esittää suunnitelma valtakunnallisen radio- ja tv-verkon häiriöiden poistamiseksi.

Vaikutukset puolustusvoimien toimintaan

YVA-ohjelmassa on tunnistettu tutkille aiheutuva haittamekanismi. Tutka-vaikutusten arviointi tehdään, mikäli Pääesikunta katsoo sen tarpeelliseksi. Vaikutusten arviointi Puolustusvoimien toimintaan on suunniteltu tehtävän asianmukaisesti.

Liikenne

Arviointiohjelmassa on esitetty tuulivoimaloiden vaihtoehtoiset kuljetusreitit liikennemäärineen hankealueelle. Kuvaan (s. 37) olisi ollut hyvä merkitä myös tekstissä mainittu alempiasteisen tieverkon numerointi. Molemmat kuljetusreittivaihtoehdot edellyttävät tuulivoimalan osien kuljetusta Kemijärven kaupungin läpi.

Lapin ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueen mukaan kuljetusreititarkastelua tulisi laajentaa kattamaan kuljetusreitti Ajoksen satamasta hankealueelle. Arviointiohjelmassa on mainittu, että kuljetusreitillä Ajoksen satamasta hankealueelle on noin 100 siltaa. Selvitysvaiheessa olisi hyvä haastatella Lapin ELY-keskuksesta siltainsinööri Jouko Karjalaista ja aluevastaava Pentti Keskikalliota.

Tuulivoimaloiden rakentamiseen voi olla tarpeellista hakea maantien liittymislupaa ja Pirkanmaan ELY-keskuksesta on haettava erikoiskuljetuslupaa. Raskaan liikenteen kuljetuksia varten voi hakea ennakkopäätöstä Pirkanmaan ELY-keskuksen kuljetuslupayksiköstä.

Arviointiohjelmassa on mainittu, että tuulivoimahankkeiden liikenteellisessä vaikutustarkastelussa keskitytään tuulivoimahankkeiden rakentamisen aikaisten vaikutusten tarkasteluun, mikä lienee hankkeen liikennevaikutusten kannalta keskeistä. Tuulivoimarakentamisen vaikutus teiden kunnossapidon ja liikenneturvallisuuden kannalta tulee kuitenkin ottaa tarkastelussa huomioon.

Sähkönsiirron vaikutusten arviointi on keskeinen osa tuulivoimahanketta. Vaihtoehdot VE A ja VE C risteävät tieverkon kanssa. Voimajohtojen sijoittelussa tulee ottaa huomioon, mitä Liikenneviraston heinäkuun alussa 2012 voimaantulleessa "Sähköjohdot ja maantiet" -oppaassa nro 042011 on todettu. Myös sähkösiirtoon liittyvien laitteiden painot ja niiden merkitys kuljetuksessa tulee arvioida.

Arviointiohjelmassa esitettyjä liikenteellisiä tietoja tulee täydentää arviointiselostusvaiheessa. Aivan kuten muiden selvitettävien vaikutusten yhteydessä myös liikenteellisten vaikutusten osalta olisi ollut hyvä esittää vastaava vaikutusarviointin keskeiset seikat kokoava yhteenvetoläättikö. Tässä olisi tullut esittää mm. vaikutusarviointin tekijöiden asiantuntemus.

Suunnitelma osallistumisen järjestämisestä

YVA-ohjelmassa suunnitelma osallistamisjärjestelyistä on osin arviointimenettelyn vaiheiden ja osin aikataulun alla. Aiottuja osallistumisjärjestelyjä voidaan pitää tavanomaisina. Mahdollisuus osallistua YVA-menettelyyn toteutuu esitetyillä järjestelyillä. Yhteysviranomaisen toteuttamat toimet osallistumiseen on tuotu esille tämän lausunnon alkuosassa. Seurantaryhmän kokouksen vaikuttavuus YVA-ohjelmaan ei käy ilmi. Taulukossa, jonka otsikkona on YVA-menettelyn osapuolet, on unohdettu mainita asukkaat, maanomistajat ja muut tahot, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, tai jotka muuten ovat kiinnostuneita hankkeen suunnittelusta. Osallistamista olisi voinut käsitellä jollakin tavalla oman otsikon alla ja helpottaa näin osallistumisjärjestelyjen löytämistä YVA-ohjelmasta.

Raportointi

YVA-ohjelma etenee johdonmukaisesti. Kieli on sujuvaa ja pääsääntöisesti hyvää. Muutamia käsitteitä on käytetty huolimattomasti. YVA-laissa on määritelty keskeiset käsitteet eikä niiden rinnalle tule kehittää uusia, vaan käsitteiden johdonmukainen käyttö helpottaa myös ymmärrettävyyttä. Uusien käsitteiden käytössä on myös se vaara, että ne eivät todellisuudessa tarkoita mitään. YVA-ohjelmaan sisältyvä tiivistelmä helpottaa nopeaa asiaan tutustumista ja kokonais kuvan saamista.

Kartta-aineisto on puutteellinen. Teemakartoista ei ilmene sähkönsiirto-reittien sijainnit. YVA-ohjelmassa ei ole yhtään tarkempaa karttaa, josta ilmenisi maaston muodot ja muut ominaispiirteet kuten suot ja kuivan maan alueet sekä pienvedet. Paikannimet eivät käy riittävästi ilmi kartoista. YVA-selostuksessa tulee käyttää parempilaatuisia kartoja.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntojen ja mielipiteiden antajille. Lausunto pidetään nähtävillä koko arviointimenettelyn ajan Kemijärven kaupungintalolla, Sallan ja Pelkosenniemen kunnanvirastoissa, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä internetissä osoitteeseen <http://www.ymparisto.fi/asiointi>, luvat ja ympäristönvaikutusten arviointi>ympäristövaikutusten arviointi>YVA-hankkeet>nuolivaarantuulivoimaYVA. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Kemijärven kaupunginkirjastossa sekä Sallan ja Pelkosenniemen kunnankirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Larri Liikonen (melu), ylitarkastaja Anna Pitsinki (välke), hydrogeologi Anu Rautiala (pohjavedet), ympäristövastaava Eira Järviluoma (liikenne), porotalous-asiiantuntija Päivi Kainulainen sekä ylitarkastaja Pekka Herva (luonnon-suojelu, virkistyskäyttö). Yleisötilaisuuden muistiinpanot teki Taika Tuunanen Sito Oy:stä.

Alueidenkäyttöyksikön päällikkö

Kaija Pekkala

Ylitarkastaja

Leena Ruokanen

SUORITEMAKSU **8000 €**

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (1397/2014)

Valtioneuvoston asetuksen liitteen muutos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (10.4.2014, 291/2014)

LIITE

Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet

Sallan kunta

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus

Energiavirasto

LR/TKi